

Systematičnost / Logika / Dialog / Dialektika

Systematičnost myšlení má obrovskou důležitost zejména ve filosofii, protože tam mají všechny „doteky se skutečností“ vždy význačný charakter, jsou – přinejmenším samy o sobě – vždy dubiozní, protože zprostředkované tím médiem, které jimi má být zároveň ověřováno. Smysl této kritické systematičnosti ovšem není v tom, že mají být budovány velké systémy jako cíl filosofické práce, nýbrž že mají být co nejpřesněji a naprosto metodicky rozpoznávány prohršky proti správné, platné systematičnosti (logičnosti, ale také integrované taktice a zejména strategii) a principiálně odlišovány od paradoxních, paralogických a parasystematických vazeb a souvislostí, které se takovými zdají být jen ve vztahu k našim (stále ještě ne dost kontrolovaným) návykům a předsudečným, předpojatým pravidelnostem a pravidlům (ale někdy také k pouhým přáním). K celkovému „smyslu“ se nemůžeme dostat bez systematičnosti myšlenkového postupu, ale nikdy přitom předem nevíme, zda zásady *naší* systematičnosti opravdu odpovídají *vskutku platnému* smyslu, jemuž se – zatím s jejich pomocí – snažíme přiblížit svým pochopením. Ne každé porušení systému či logiky apod. je smysluplné, ale některá taková porušení mohou mít význam a smysl rozhodující. A zase ani tu nejde o deklarování superiority alogičnosti nad logičností, nýbrž o rozpoznání takových významných míst alogičnosti a paralogičnosti, na jejichž základě bychom pak mohli usilovat o rozpoznání a pochopení vyšší úrovně a vyššího typu logičnosti. Systematičnost našeho vlastního myšlenkového postupu nás má jednak uchránit před našimi subjektivními úmysly a přáním (která často vedou k přehlédnutí nebo zanedbání logiky a systematických souvislostí), jednak má zčásti nahradit partnera v dialogu. Systematické myšlení je vlastně permanentní dialog roviny našich myšlenkových aktů s rovinou myšleného, tj. v dosavadní tradici s rovinou intencionálních předmětů. Odtud také důraz na tzv. dialektiku, která rozpory mezi obojím aktivně vyhledává a může tak nejednou narazit na významné zdroje lepšího poznání.

(Písek, 940811-2.)